Ühest kunagisest Tartu teatrikoolist

Tiina Saluvere

Teatriteadlane Karin Kask kirjutab "ühel augustikuu õhtupoolikul" 1962. aastal lavastajale ja teatrijuhile Kaarel Irdile muu hulgas: "Meenutada tahaksin vahest seda, et Te oma "Tartu Töölisteatri" lõplikult korda seaksite, sest mul on kavatsus toda teatriajalooliste tööde sarja juba käesoleva aasta sügisel käiku lasta. Ja muidugi ootan ka uut käsikirja – Tartu Draamakunsti Stuudiost. [– – –] Nii et nendele kahele tööle paluksin mitte üksnes mõtelda, vaid mõtted tegudeks muuta."[1]

Irdi poole pöördub Kask kirjutamise palvega seetõttu, et nii ühe kui teise asutusega oli Irdil isiklik seos – ühes oli ta õppinud, teises oma teatritee alguses töötanud. Kaarel Irdi monograafia "Tartu Töölisteater" saigi teoks ja ilmus 1966. aastal "Eesti teatriajaloo vihikute" sarjas, Tartu Draamateatri Seltsi Teatrikunsti Stuudiost ei ole aga seni ühtki põhjalikumat käsitlust ilmunud.[2] Samas vääriks selle omanäolise õppeasutuse tegevus ajaloo jaoks jäädvustamist kas või üksnes seetõttu, et selle kasvandike hulgast on võrsunud päris mitmeid eesti teatriloos olulisi isikuid. Kahjuks on üsna ebatõenäoline, et keegi, kes omal ajal selle stuudioga seotud oli, tänaseks veel meie hulgas viibiks, mistõttu suulist pärimust sel teemal enam talletada ei saa. Õnneks on aga TDS-i ja tema stuudio arhiiv üsna täielikult säilinud ning seal leiduvad arhivaalid võimaldavad heita pilku tolle kolmveerand sajandit tagasi tegevust alustanud õppeasutuse argipäeva.

Peamiseks põhjuseks, miks Tartu Draamateatri Selts loodi, oli kriis tollases Vanemuises. Kriisi juured ulatuvad õigupoolest tagasi aastasse 1914, mil Karl Menning oli sunnitud Vanemuisest lahkuma. Paljude andekate näitlejate lahkumine, võimeka teatrijuhi puudumine ning seltsi juhatuse asjatundmatu ja kunstikauge tegutsemine olid viinud teatri omamoodi nõiaringi: nõrk kunstiline tase peletas publiku eemale, hõredad saalid sundisid aga järjest sagedamini uuslavastusi välja tooma, mis omakorda süvendas pealiskaudsust ja alandas kunstitaset. Üha enam vallutasid mängukava komöödia ja operett, kuna sellega loodeti publikut võita. Kuna teater kuulus seltsile, siis oli seltsi juhatusel otsustav sõna repertuaaripoliitikas. 1929. aastal pöördusid 42 Tartu intelligentsi esindajat märgukirjaga avalikkuse poole, protestides "seltsi juhtkonna vastutustundetu poliitika, opereti ülemvõimu ja riikliku dotatsiooni ebaotstarbeka kasutamise vastu."[3]

Juba selles märgukirjas oli juttu võimalusest asutada Tartusse uus draamateater, kui Vanemuise olukord ei parane. Kuna Vanemuises jätkus endine suund, siis saigi 1932. aastal teoks Tartu Draamateatri Seltsi asutamine. Algusest peale oli seltsi sihiks oma teatrikooli rajamine ja kaugemaks eesmärgiks uue teatri loomine Tartusse. Kool otsustati luua just nimelt stuudiona, sest positiivsed eeskujud nii Moskva Kunstiteatri stuudiote kui ka Draamastuudio näol olid olemas. Peeti silmas praktikat, kus teatrikooli lend loob õpingute lõpetamise järel uue teatri. Nii ei olnudki TD Seltsil kavas koolitada rohkem kui üks lend näitlejaid.

Stuudio avamiseni jõuti 1934. aasta jaanuaris. Juba 1933. aasta sügisel ilmus ajakirjanduses mitmeid ootusärevaid sõnumeid uue teatrikooliga seoses. 17. novembri Postimees kirjutab lausa esiküljel: "Tartus liikusid juba mõnda aega kuuldused, et kavatsetakse asutada Tartu teatrikooli, mis hakkaks ette valmistama lavajõude Tartu draamateatrile. [– – –] Nüüd on need kuuldused tõeks saanud. Teatavasti kutsuti ellu möödunud aastal Tartu Draamateatri selts. Nüüd nagu kuulda avab selts teatrikunsti stuudio, kus hakatakse õpilasi ette valmistama tulevasele eesti rahvuslikule draamateatrile."[4]

[1] Karin Kase kirjad Kaarel Irdile. – EKLA, f. 307, m. 14: 12.

[2] Ilmselt oli Kaarel Irdil kavatsus kirjutada ka TDS-i stuudiost, sest tema käsikirjade hulgas leidub selleteemalisi märkmeid ja arhiivimaterjalide väljakirjutusi – EKLA, f. 307, m. 66: 10.

[3] L. Tormis. Eesti teater 1920–1940. Sõnalavastus. Eesti Raamat, Tallinn, 1978, lk. 227.

[4] Uuel aastal hakkab töötama teatrikool. – Postimees nr. 270, 17.11.1934, lk. 1.

Mõne päeva pärast järgneb uus sõnum,[5] kus antakse juba konkreetset infot kooli alguse, õppemaksu suuruse jms. kohta, samas ei ole veel teada, millistes ruumides kool tegutsema hakkab. See tekitab hiljem veidi segadust, sest paljud õppida soovijad pöörduvad oma avalduste jm. dokumentidega Vanemuisesse. Korduvalt rõhutatakse rahvusteatri aspekti: "Asutatavas draamastuudios tahetakse erilist rõhku panna meie rahvusliku draama arendamisele. Seks on kooli õppekavas viimane töösemester pühendatud pea täielikult rahvusliku draama vaatlusele ja käsitlemisele selle sünniajast kuni tänapäevani."[6]

Veel paar päeva hiljem ilmub juba ametlik kuulutus.[7] Noori teatrihuvilisi, kes rahvusteatri loomisel kaasa lüüa soovivad, koguneb palju. Vaatamata sellele, et esmane valik saab tehtud ja töö stuudios algab, võetakse uusi õpilasi juurde veel peaaegu kahe aasta jooksul, nende hulgas ka mitmeid tulevases teatritöös tuntud isikuid.

Tartu Draamateatri Seltsi oli koondunud tähelepanuväärne hulk Tartu humanitaarintelligentsi esindajaid. Nii on ka stuudio õppejõududeks palju ülikooli õppejõude, kirjanikke jm. väljapaistvaid kultuuritegelasi, kuid kummalisel kombel väga vähe neid, kel oleks praktilisi teatritöö kogemusi. Stuudio omapäraks ongi üsna kõrge teoreetiliste ainete tase ja samal ajal suhteliselt tagasihoidlik seos reaalse teatritööga. Oli see ehk taotluslik? Taheti ju luua teatrit, mis erineks olemasolevast, vastanduks sellele. TDS-i stuudios õppinud teatrijuht Kaarel Ird on oma kunagist kooli meenutades arutlenud: "Võib-olla ühelt poolt väga suur tähelepanu praktilisele lavatööle juba esimesest semestrist peale ja teiselt poolt teoreetiliste ainete õpetamise väga kõrge tase olidki põhjuseks, miks sellest mittespetsialistidest entusiastide poolt organiseeritud ja juhitud stuudiost tuli välja nii palju näitejuhte."[8]

Lavastajate ja teatrijuhtide osakaal stuudios õppinute hulgas oli tõepoolest märkimisväärne. Meenutagem, et siin said teatriharidust Kaarel Ird, Epp Kaidu, Aleks Sats, Enn Toona, Leo Martin ja Ermu Verme, lisaks veel teatri administratiivse/tehnilise poole juhtimisega tegelnud Arved Kalvo ja Kaarel Sahk.

Ometi ei kulgenud stuudio töö päris tõrgeteta. Algusest peale oli probleemiks majanduslik külg. Tegemist oli küll n.-ö. missiooniüritusega ja paljud õppejõud töötasidki stuudios peaaegu tasuta, kuid paratamatult hakkas selline olukord tekitama tagasilööke. Nii mõnigi õppejõud lahkus, keegi ei maininud küll otsesõnu raha, põhjenduseks toodi ajapuudust, hõivatust muude ülesannetega jm., kuid arvatavasti polnud ka majanduslik külg päris tähtsusetu. Stuudio töö algul õppejõududega sõlmitud kollektiivlepingus on kirjas: "Iga tunniandja saab TDS juhatuselt tasu üks (1) kroon iga antud tunni eest. [– – –] Kui TDS kassa seisukord ei võimalda kinnipidada kindlaist maksupäevist, siis jäävad tasumata summad TDS võlaks ja need tasub TDS juhatus esimesel võimalusel. [– – –] Tunnitasu mittetähtpäevaline tasumine ei võimalda lepingu lõpetamist."[9]

Kuna stuudio oli erakool, siis puudus ka riiklik toetus, õppejõudude 1-kroonine tunnitasu oli "tõepoolest ääretult vähe ega vastanud ligilähedaseltki kõrgkooli palkadele".[10] Seda vähestki polnud võimalik alati välja maksta ja nii töötasid paljud õppejõud tasuta. Üheks stuudio sissetuleku allikaks olid õppemaksud, kuid nende laekumine tihtipeale venis õpilaste makseraskuste tõttu. Aeg-ajalt saadi toetust Kultuurkapitalilt ja Tartu linnalt, kuid sellest hoolimata oli seltsil pärast stuudio lõpetamist "võlgasid vekslites ja teistes kohustustes maksta Kr. 2.012,77".[11]

Teemadeks, mis stuudio tegevuse vältel eri variatsioonides ikka ja jälle esile kerkisid, olid stuudio *versus* Vanemuine ja stuudio baasil uue teatri loomine. Kui stuudio oli tegutsenud vaid neli kuud, ilmus Päevalehes anonüümne artikkel, milles arutati Vanemuise võimalikku ühinemist Tallinna Draamastuudio teatriga ja lisati oletus: "Olevat isegi avaldatud arvamist, et Tartus k. a. tegutsema hakanud Tartu Draamateatri Selts oma teatristuudioga on sunnitud otsima kontakti Vanemuisega, sest pole usutav, et nimetatud stuudio saaks töötada täiesti iseseisvalt ilma ainelise toetuseta."[12] TDS-i ja stuudio juhatus lükkavad need kuuldused

---

[5] Teatrikooli küsimus lõplikult otsustatud. – Postimees nr. 273, 21.11.1934, lk. 5.
[6] *ibid.*
[7] Postimees nr. 276, 24.11.1934, lk. 6.
[8] K. Ird. Semper idem ehk Mõtterände ja rännumõtteid. Eesti Raamat, Tallinn, 1970, lk. 103.
[9] TDS-i Teatrikunsti Stuudio õppejõudude aktid. – EKLA, f. 187, m. 5: 4.
[10] K. Aaslav-Tepandi. Teatrikoolid ja teatrid Eestis 1920.–1930. aastatel. – http://www.hot.ee/aaslavtepandi/teatrik.htm#_ftnref6, 03.03.2008.
[11] TDS-i juhatuse kiri Kultuurkapitali nõukogule 20.04.1938. – EKLA, f. 187, m. 4: 5, l. $^{1}/_{1}$.
[12] Vanemuine on nõus Draamastuudioga ühinema. – Päevaleht nr. 115, 28.04.1934, lk. 3.

ümber 6. mai Postimehes: "Selts ega stuudio ei ole kunagi mõelnud vastu töötada "Vanemuise" tegevusele. Kuid veel vähem põhjust on avaldada arvamust Seltsi ja stuudio liitumise kohta "Vanemuisega"."[13] Sellele vaatamata jätkub opositsioon Vanemuisega, sest rahulolematus Vanemuise kunstitasemega oli olnudki ju stuudio ellukutsumise peamine põhjus. Ja kuna kriis Vanemuises pole lahenenud, pole teema aktuaalsust kaotanud. Teatrikriisi teemat puudutades kerkib aga ka võimalik ühinemine jälle esile ning seltsil ja stuudiol tuleb taas Vanemuise ja stuudioga seotud oletusi kummutada. Nii võib 11. septembri Postimehest lugeda: "Stuudio tahab tulevikus otsida rohkem kontakti seltskonnaga, et selgitada ka laiematele ringkondadele stuudio tegevuse eesmärki praeguse teatrikriisi lahendamiseks, kus operett kipub lämmatama kunstipärast sõnalavastust. [– – –] Ühinemisest "Vanemuisega" arvas koosolek, et see võiks tulla arvesse ainult siis, kui see kindlustaks draamale iseseisvuse ja arenguvabaduse."[14]

Vaatamata sellele, et seltsi ja stuudio juhatus on stuudio ja Vanemuise ühinemist korduvalt ajakirjanduse veergudel eitanud, kerkib teema aasta pärast taas päevakorda, sel korral õige valusal moel. Nimelt on nüüd stuudio õpilaste hulgas selleteemalised kuuldused levima hakanud ja studistid reageerivad ühispöördumisega seltsi ja stuudio juhatuse poole 19.11.1935, millele kirjutab alla 25 stuudio õpilast: "Viimasel ajal on meile kandunud kuuldusi, et on astutud samme stuudio ühendamiseks "Vanemuise" teatriga, ja seda juba 1. jaanuarist 1936. a. See käib vastu ülaltoodud põhimõtetele ja alustele, mis on seni kandnud stuudio tööd ja tegevust. Sellepärast palume õppenõukogu meile selgitada, kas on need kuuldused põhjendatud ja kas on meile garanteeritud stuudio asutamisel üles seatud põhimõtted, millest meie loobuda ei või ega saa."[15]

Õppenõukogu lükkab kuuldused taas ümber. Vanemuisega ühinemisest edaspidi enam juttu ei ole, küll aga on stuudiolastel jätkuvalt hingel oma teatri asutamise soov. Õpilaskonna nimel pöörduvad seltsi juhatuse poole 19. märtsil 1936 kirjaga kolm stuudiolast – Ermu Verme, Arved Kansvei ja Kaarel Sahk.[16] Noormeestel on välja töötatud tõsine kava, sh. esimese poolaasta eelarve, mis aitaks jõuda "ansambli õpetuse põhimõtteile rajaneva uue mentaliteediga iseseisva teatri" loomiseni. Paraku jääb see pöördumine tõsisema tähelepanuta. Tagantjärele võib oletada, et kolme noormehe ideest oleks võinud asja saada, sest hilisemas elus tõestasid nad kõik oma majanduslikku mõtlemist ja juhivõimeid – Kaarel Sahk ja Arved Kansvei (Kalvo) teatrites majandusdirektoritena ning Ermu Verme direktori ja kunstilise juhina töötades.

Viimast korda TDS-i Stuudio ajaloos tuleb oma teatri loomine jutuks stuudio lõpetamise järel, kui 15 stuudio kasvandikku pöörduvad seltsi juhatuse poole sooviga asutada teater, mis oleks seltsiga seotud, sest põhikirja järgi oleks see õigus olemas. Selts näib olevat aga teatri asutamise suhtes selleks ajaks igasuguse huvi kaotanud ega toeta noorte algatust: "See mõte mõlkuski Stuudio algpäevil Seltsi ja Stuudio mõningate asutajate meeles. [– – –] Arvestades Tartu publiku teatrihuvide loidust ja studistide seniste omaalgatuste mitte väga tulemusrikast aktiivsust, seltsi juhatusel on raske uskuda, et stuudio 15 kasvandikku suudaks oma teatri kavatsust küllalt kandejõuliselt läbi viia."[17]

Kriis Vanemuises oli stuudio lõpetamise ajaks lahenenud ja seega ka uue draamateatri loomine avalikkuse silmis aktuaalsuse kaotanud. Stuudiolastele oli aga mõte oma teatrist hingelähedane ja nii hakati otsima muid võimalusi üheskoos teatrit teha. Üsna suure grupi TDS-i stuudio kasvandike jaoks sai mõneks aastaks tolleks ühiseks teatriks Tartu Töölisteater. Kaarel Ird meenutab: "Kuna Tartu Draamateatri Seltsi stuudiol oma nime all esineda ei lubatud, tuli stuudiolastel, kui nad tahtsid oma teatri loomise mõttele truuks jääda, kõigepealt leida mingi uus organisatsioon, kes vähemalt juriidiliselt oleks uue teatri oma hõlma alla võtnud. Algul oli kavatsus luua isegi täiesti uus rahvateatri-nimeline organisatsioon, et see aga tolleaegsetes tingimustes oleks väga aegaviitev olnud, jõuti lõpuks otsusele astuda kontakti endiste Tartu Töölisteatri[18] näitlejatega ja alustada

[13] Tartu Draamateatri Seltsi seisukoht. Mõnede kirjutuste puhul ajalehtedes. – Postimees nr. 122, 06.05.1934, lk. 5.

[14] Avalikud vaidlusõhtud teatrikriisi üle. Tartu Draamateatri Seltsi peakoosolekult. – Postimees nr. 248, 11.09.1934, lk. 7.

[15] TDS-i sissetulnud kirjad 1933–1935. – EKLA, f. 187, m. 3: 2, l. $^{301}/_{308}$.

[16] TDS-i sissetulnud kirjad 1936. – EKLA, f. 187, m. 4: 2, l. $^{26}/_{28}$.

[17] TDS-i juhatuse koosolekute protokollid. – EKLA, f. 187, m. 1: 3, l. 48.

[18] Tartu Töölisteater oli 1932. a. suletud majanduslike raskuste tõttu.

Stuudio juhataja, ansambli ja karakteroloogia õppejõud Viktor Hion. EKLA fk, A-181:483

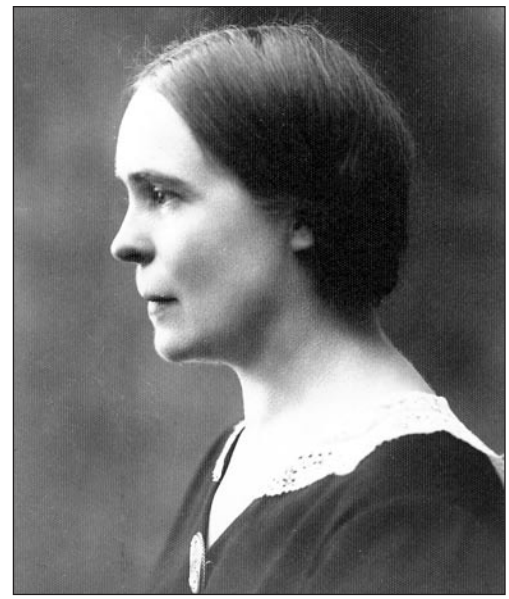

TDS-i esimees, stuudio lavapraktika õppejõud, hiljem ka stuudio juhataja Aino Suits. EKLA fk, A-3:443

koos nendega tegevust töölisteatri nime all."[19] Töölisteatriga liitus ka stuudio omaaegne juhataja Viktor Hion.

Paljud stuudiolased leidsid rakendust ka teistes teatrites. Et katta stuudiost jäänud võlgu, on TDS-i juhatus pöördunud veel ka 1938. aasta kevadel Kultuurkapitali nõukogu poole. Selles kirjas on esitatud täpne ülevaade, kus teatrites stuudio kasvandikud töötavad: Eesti Draamateatris – 5, Tallinna Töölisteatris – 5, Vanemuises – 2, Tartu Töölisteatris – 10, Narva Teatris – 2 ja Ugalas – 1.[20]

Paljude TDS-i stuudios õppinud noorte hulgast oli hilisemas teatritöös kõige tuntum kahtlemata Kaarel Ird. Paraku oli just tema üks neist vähestest, kes oli sunnitud õpingud katkestama. Publitseeritavad protokollid fikseerivad üsna täpselt Irdi väljaviskamiseni viinud sündmuste ahela, andes aimu ka asjaosaliste karakteritest, hoiakutest ja eelnevatest valikutest, mis selle, vähemalt ühe noore mehe jaoks dramaatiliselt lõppenud olukorrani viisid. Mõnevõrra varjatumaks jäävad nende sündmuste algpõhjused ja ajendid. Peatumata siin pikemalt oletustel ja küsimusel "miks?", mööngem siiski, et selle episoodi tõttu oli õpilane Ird kõigi stuudiolaste seas konkurentsitult esikohal õppenõukogu koosolekutel temale pühendatud aja poolest. See tähendab, et õigupoolest oli ta üks "ebamugav sell"[21] juba teatrikoolis õpinguid alustanud noorukina. Võib muidugi kahetseda, et õpetajatel tema jaoks rohkem kannatlikkust ei jätkunud, kuid pigem näib, et tema saatuseks oligi kõike omal käel ja oma vigade kaudu õppida, tunnistamata eelkäijaid ja autoriteete.

Teatrikool oli õppurid ellu saatnud, kuid selts eksisteeris edasi – oli ju tarvis vähemalt rahaasjad korda seada. TDS-i lõpp saabus 1940. aastal – nagu paljudel teistelgi seltsidel Eestimaal. Viimase koosoleku protokoll on lakooniline. Pöördeaasta 28. oktoobril toimunud seltsi juhatuse koosolekul teatab TDS-i esimees Aino Suits, et selts on määratud likvideerimisele ja seltsi varad üleandmisele: "Kokkuleppel likvideerijatega võiks Seltsi teatrikoolisse puutuvad materjalid saadud üleanda Kultuurajaloolisele Arhiivile ja muu kraam "Vanemuise" teatrile."[22] Õnneks ei olnud likvideerijatel muud plaani ja nii võimegi täna neid arhiivimaterjale lehitsedes toda kunagist teatrikooli meenutada.

[19] K. Ird. Tartu Töölisteater 1937–1939. ETÜ, Tallinn, 1966, lk. 11.
[20] TDS-i juhatuse kiri Kultuurkapitali nõukogule 20.04.1938. – EKLA, f. 187, m. 4: 5, l. $^{1}/_{1}$.
[21] Gustav Ernesaksa väljend Irdi kohta – vt. rmt.: Vanemuislane Kaarel Ird, koost. K. Kask ja M. Säre, Eesti Raamat, Tallinn, 1981, lk. 24.
[22] TDS-i juhatuse koosolekute protokollid. – EKLA, f. 187, m. 1: 3, l. 52.

Stuudio lavapraktika ja maskjumestuse õppejõud August Sunne. EKLA fk, A-5:90

Stuudio kehatehnika õppejõud Aleksander Kalamees. EKLA fk, A-1:398

[*Tartu Draamateatri Seltsi Teatrikunsti stuudio Õppenõukogu koosolekute protokollid 1933–1936*][23]

Protokoll N 1.

Tartu Draamateatri Seltsi
Teaatrikunsti stuudio
Õppenõukogu koosolek
30. oktoobril 1933 a.
Dr. V. Hioni[24] korteris kell 19$^{\underline{30}}$.

Koos:	hra	1.	Karl Ader[25]
	“	2.	Victor Hion
	“	3.	August Sunne[26]
	“	4.	Aleksander Kalamees[27]
	pr.	5.	Aino Suits[28]
	“	6.	Sumberg[29]
	prl.	7.	Ingeborg Lindenkampff[30]

[23] EKLA, f. 187, m. 1: 4. Kuna protokolliraamat on tervikuna avaldamiseks liiga mahukas, on siinsest publikatsioonist välja jäänud protokollide markeerimiseks joone all märgitud koosoleku toimumise kuupäevad ja lühidalt arutusel olnud teemad.

[24] Viktor Hion (1902–1969) oli kõnehäirete arst, psühholoog ja teatritegelane. Vasakpoolse maailmavaate tõttu oli seotud ka töölisorganisatsioonidega, 1930. aastate lõpul tegutses Tartu Töölisteatri kunstilise juhina, 1947–1950 oli ENSV tervishoiuminister. Hion oli TDS-i stuudio üks algatajaid ja esimene juhataja. Stuudios oli Hion ansambliõpetaja.

Päevakord:
1. Koosoleku avamine ja kokkukutsuja seletus koosoleku otstarbe üle;
2. Teaatrikunsti stuudio kodukorra ettekandmine;
3. Teaatri stuudio õppekava ettekandmine ja arutamine;
4. Läbirääkimised.

Punkt 1. Koosoleku avab hra Karl Ader, andes ülevaate praegusest valitsevast olukorrast teaatri küsimuse ja kriisi alal Tartus ja Eestis.[31] On tarvis asutada Tartusse Draamateaater. Selleks on aga vaja eriharidusega kunstnikke-näitlejaid. Sellepärast otsustaski grupp kunstiharrastajaid isikuid luua Tartusse Draamateaatri seltsi ja nüüd avada tema juures näitlejate ettevalmistamiseks teaatri stuudio, mille õppetegevus kestaks 3½ aastat. Nendest oleks 5 semestrit otsekohest õppetegevust, kuna kaks viimast jääks praktiseerimiseks laval.
Draamateaatri seltsi juhatus on otsustanud teaatri stuudio õpetajaiks kutsuda tänaseks kokkutulnud isikud, pääle nende veel kirjanik Henrik Visnapuu[32] ja laulja Arno Niitof'i[33], kes aga täna koosolekule ilmuda pole saanud.
Draamateaatri seltsi ilus ja ajakohane algatus võetakse üksmeelse kiiduavaldusega vastu ja lubatakse kõigiti ning innuga olla abiks stuudio edukaks kasvuks ja väljaarendamiseks.
Õppetegevus algab stuudio 1. jaan. 1934 a.

Punkt 2. Stuudio kodukorra kavandi kannab ette hra K. Ader. Otsustatakse kavandit enne lõplikku vastuvõtmist veel täiendada ja parandada.

Punkt 3. Stuudio õppekava kavandi kannab ette hra K. Ader. Kavandis otsustatakse ette võtta muudatusi ja ta järgmiseks koosolekuks lõplikult redigeerida. Kavandi ümbertöötajaks määratakse hra A. Sunne.

---

[25] Karl Ader (1903–1993), pseud. Kaarup – lavastaja, näitleja ja pedagoog. Oli õppinud Tartu Õpetajate Seminaris, Lulu Kitzberg-Pappeli teatristuudios ja TÜ usuteaduskonnas. Aastail, mil ta TDS-i stuudios õpetas, töötas ühtlasi ka algkooliõpetaja ja hääleseadeõpetajana. Hiljem tuntud kui legendaarne lavakõneõppejõud TRK lavakunstikateedris, kus ta 1963–1986 töötas. TDS-i stuudios õpetas Ader koorkõnet, hiljem ka lavapraktikat ja improvisatsiooni.

[26] August Sunne (1891–1941) – näitleja ja lavastaja. Töötas eri aegadel Vanemuises, Draamateatris ja Estonias, oli eesti lasteteatri rajajaid ja Rändteatri idee algatajaid. Sunne oli TDS-i stuudio õppejõudude hulgas üks väheseid, kel oli reaalne lavatöökogemus professionaalses teatris. Sunne õpetas lavapraktikat, maskjumestust ja improvisatsiooni.

[27] Aleksander Kalamees (1897–1987) – spordiõpetaja ja metoodik. Avaldanud mitmeid raamatuid kehakultuurist ja rahvamängudest. Stuudios õpetamise ajal töötas ka TÜ Kehalise Kasvatuse Instituudi õppejõuna.

[28] Aino Suits (1884–1969) – Tartu Ülikooli soome keele ja kirjanduse lektor, Gustav Suitsu abikaasa. A. Suits oli TDS-i esimees, hiljem ka stuudio juhataja.

[29] S. Sumbergi nime ühegi hilisema koosoleku protokollis enam ei leidu, võib oletada, et ta stuudio töös kuigi pikalt ei osalenud. TDS-i juhatuse kirjas 05.01.1934 Eesti Vabariigi haridus- ja sotsiaalministrile, kus palutakse luba stuudio avamiseks, on lisana toodud ja õppejõudude ja -ainete nimekiri. Seal on S. Sumbergi nimetatud Viini teatrikooli lõpetanud vabakunstnikuks, kes hakkab stuudios õpetama lavapraktikat. (EKLA, f. 187, m. 3: 1)

[30] Ingeborg Lindenkampff (1910–?) oli tantsijanna ja pedagoog, kelle stuudios õpetatava aine nimetuseks oli liikumiskool. Tantsuõpetaja Lindenkampffi töö stuudios katkestas 1935. a. kevadel tema lahkumine Eestist. Postimehest võib lugeda, et 31. märtsil 1935 korraldas ta "Saksa teatri ruumes oma õpilaste õhtu rikkaliku eeskavaga. See õhtu on ühtlasi ka prl. Lindenkampffi lahkumisõhtuks, sest lähemal ajal lahkub prl. Lindenkampff Eestist jäädavalt." (Postimees nr. 87, 29.03.1935, lk. 6)

[31] Kriis 1930. aastate alguse eesti teatris seostubki eeskätt Vanemuisega. Probleemiks oli kergesisulise komöödia ja opereti domineerimine repertuaaris, mis ei rahuldanud arenenuma kunstimaitsega publiku ootusi.

[32] Henrik Visnapuu (1890–1951) – luuletaja ja näitekirjanik. Tegutses stuudios lühikest aega.

[33] Arno Niitof (1904–1989) – laulja ja pedagoog. Niitof oli õppinud 1924–1927 Tartu Kõrgemas Muusikakoolis, lõpetanud 1930 Liège'i konservatooriumi ja 1932 Liège'i ülikooli majandusteaduskonna. Oli töötanud solistina Estonias ja Vanemuises ning esinenud kontsertlauljana. Sõjajärgsel perioodil elas Kanadas. TDS-i stuudios õpetas hääleseadet ja laulmist.

Punkt 4. Läbirääkimiste all võetakse stuudio töökorralduse üle mitmelt poolt sõna. Eriti arvatakse olevat tarvis kiirustada stuudio registreerimisega Haridus-Sotsiaalministeeriumi juures[34], et õppetöö võiks ettenähtud ajal takistamatult alata.

Järgmine koosolek määratakse 8. nov. 1933 a. kell 21 Dr. V. Hioni korterisse.
Koosolek lõpeb kell 22.

Koosoleku juhataja: *Karl Ader*
Protokollija: *A. Kalamees*

Nõukogu liikmed:
I. Lindenkampff.
Victor Hion
A. Sunne

Protokoll N 2.

Tartu Draamateaatri Seltsi Teaatrikunsti Stuudio
Õppenõukogu koosolek
8. novembril 1933 a.
Dr. V. Hioni korteris kell 21.

Koos:	hra	1.	Karl Ader
	“	2.	Victor Hion
	“	3.	August Sunne
	“	4.	Aleksander Kalamees
	“	5.	Henrik Visnapuu
	pr.	6.	Aino Suits
	prl.	7.	Ingeborg Lindenkampff.

Päevakord:
1. Õppekava arutamine ja vastuvõtmine.
2. Läbirääkimised.
Koosolekut juhatab Dr. V. Hion.

Punkt 1. Õppekava parandatud kujul kannab ette hra A. Sunne. Tehakse üksikute punktide juures veel parandusi ja ümberpaigutusi, mille järele õppekava järgmisel kujul vastu võetakse:

Õppekava

I semester

1.	Lavapraktika: elamuste ja meeleolude väljendamine, tunnete register, improvisatsioon, miimika, žest	9 t. näd.
2.	Kehatehnika: tants, rütmiline- ja üldvõimlemine, vehklemine	6 t. “
3.	Hääleseade: musikaalsuse ja rütmitunde arendamine, häälesünnitus	3 t. “
4.	Kõnetehnika: diktsioon, hääle modulatsioon, kõnetempo, võõrkeelte hääldamine jne.	3 t. “
5.	Lavateooria: sissejuhatus näitekunsti põhialuseisse	1 t. “
6.	Õpetus ansamblist	2 t. “

Kokku 24 t. näd.

[34] Stuudio registreerimiseks saadeti 5.01.1934 ministeeriumi palve stuudio juhatuselt, õppejõudude ja ainete loetelu, seltsi põhikirja ärakiri, stuudio eelarve, stuudio juhataja (V. Hioni) isikutunnistuse ärakiri, 3 ärakirja õppekavast ja linnaarsti luba kooli ruumide kasutamiseks.

II semester

1. Lavapraktika: monoloogide, dialoogide ja stseenide harjutamine ning nende improviseerimine õppimata tekstiga, miimika		10 t. näd.
2. Kehatehnika: tants, rütmiline- ja üldvõimlemine, vehklemine		4 t. “
3. Hääleseade: häälesünnitamine, laul, musikaalsuse ja rütmitunde arendamine, muusika, teooria		2 t. “
4. Kõnetehnika: diktsioon, võõrkeelte hääldamine, koorkõne, kõnerütm, kõnetempo jne.		3 t. “
5. Õpetus ansamblist		2 t. “
6. Teooria:		
a) Psükoloogia ja karaktoroloogia	kursus	18 t.
b) Esteetika	“	5 t.
d) Teaatri ajalugu	“	17 t.
7. Maskjumestuse õpetus	“	10 t.

Kokku 24. t näd.

III semester

1. Lavapraktika: tüüpide loomine, osade ja näidendite analüseerimine (autori käsitamine), näitleja isetegevus, katkendite õppimine klassilisest repertuaarist, stilisatsioon		12 t. näd.
2. Kehatehnika: tants, rütmiline- ja üldvõimlemine		3 t. “
3. Hääleseade: häälesünnitamine, laul		2 t. “
4. Kõnetehnika: diktsioon, deklamatsioon, koorkõned		2 t. “
5. Õpetus ansamblist		1 t. “
6. Miimika, improvisatsioon, pantomiim	kursus	12 t. näd.
7. Maskjumestuse õpetus	“	14 t. “
8. a) Inimesetundmine	“	8 t. “
b) Kostüümi ja kommete ajalugu	“	10 t. “
d) Teaatri ajalugu	”	10 t. “
e) Draamakirjandus	“	10 t. “

Kokku 24. t näd.

IV semester

1. Lavapraktika: kandvate osade õppimine žanri kohaselt, stiili õpetus, õpilase iseseisva töö arendamine osade väljatöötamisel		18 t. näd.
2. Kehatehnika: tants, rütmiline- ja üldvõimlemine,	kursus	27 t.
3. Kõnetehnika	“	25 t.
4. Hääleseade	“	10 t.
5. Teooria:		
a) Kunsti ajalugu	“	17 t.
b) Režii	“	8 t.
d) Draamakirjandus	“	15 t.

Kokku 24. t näd.

V semester

1. Valitud peatükke Eesti ajaloost (ajaloolist ainestikku)	kursus	34 tundi
2. Eesti tüpoloogia seminaar	“	17 “
3. Eesti rahvaluule ja rahvateaatrilikke sugemeid, seminar	“	17 “

4.	Eesti draamakirjandus ühes seminariga	“	17 “
5.	Õpilasloomingu teaater (näidendi koostamine kõigi õpilaste poolt eraldi, nende hulgast lavateose valik, instseneering ja ettekanne)	“	17 “
6.	Kehatehnika: tants, rütmiline- ja üldvõimlemine	“	34 “
7.	Lavaproovid	“	255 “
8.	Õpetlikud ekskursioonid kodumaal: maastik, rahvakombed, tüübid, tähelepanekuid inimeste väliseist ja hingelisist iseäraldusist; seminar	“	17 “

Kokku 24. t näd.

Punkt 2. Läbirääkimiste all arvab Dr. V. Hion, kas ei saaks õpilastega 2. semestrist pääle lepingut teha, et nad enne koolikursuse lõppu ära ei kaoks. Seda ei arvata mitte tarviliku olevat.

Järgmine koosolek määratakse 15. nov. 1933 a. kell 21 Dr. V. Hioni korterisse.
Koosolek lõpeb kell 23^{30}.

Koosoleku juhataja: *Dr. Victor Hion*
Protokollija: *A. Kalamees.*

Nõukogu liikmed:
A. Sunne
I. Lindenkampff.
Karl Ader

Protokoll N 3.

TDS-i
Teatrikunsti stuudio
Õppenõukogu koosolek
15. novembril 1933 a.
Dr. V. Hioni korteris kell 21.

Koos:
1. Dr. V. Hion
2. hra A. Sunne
3. “ K. Ader
4. “ A. Kalamees
5. prl. I. Lindenkampf

Päevakord:
1. Eelmiste õppenõukogu protokollide kinnitamine
2. Nõukogu koosolekute protokollija valimine
3. Õpilaste vastuvõtmine ja õppetöö väljakuulutamine
4. I semestri täpsa töökava arutamine
5. Informatsiooni andmine ajalehile
6. Lepingute sõlmimise küsimus lektoritega
7. Prof. G. Suitsu juubeli austamise küsimus
8. Jooksvaid küsimusi.

1. Eelmised õppenõukogu protokollid kinnitatakse etteloetud kujul.
2. Nõukogu koosolekute protokollijaks valitakse õp. A. Kalamees.
3. Õp. K. Ader arvab, et vastuvõtte katsetel tuleb proovida õpilaste kõnetehnikat, kas see on korras, on tal defekte; tuleb lasta õpilasel lugeda, on tal mingisugust väljendusvõimet; tuleb proovida liikumise- ja rütmiannet, mis lavategelasele tarvilik.
   Õp. A. Sunne arvab, et tuleb luua õpetajaist katsekomisjon vastuvõtte katsete läbiviimiseks.

Õp. V. Hion leiab, et katsed olgu rohkem tutvumiseks kui suureks õpilase proovile panekuks, sest tihti tuleb katsetetagi huvitavaid tüüpe ilmsiks; ei tuleks mitte hirmsalt karta ja alahinnata halvemaidki. Üldiselt arvatakse, et vastuvõtte komisjoni liigeteks kuulugu kõik õppenõukogu liikmed, kuid vähemalt 3 liiget peab komisjonis koos olema.
Sisseastuda soovijailt otsustatakse nõuda järgmised andmed ja dokumendid:
1. Kirjalik sooviavaldus eluloo kirjeldamisega ja fotoga
2. Arstitunnistus tervisliku seisukorra üle
3. Haridustunnistus[35]
4. Sünnitunnistus.
Kuulutada otsustatakse "Postimehes", "Vaba Sõnas", "Päevalehes" ja "Võitluses". Vastuvõtte kohaks määratakse Dr. V. Hioni korter Veski 37, tel. 68, argipäeval 4–5 p.l.
Kuulutuse teksti valmistab õp. K. Ader ja toimetab lehtedele edasi.[36]

4. I semestri täpsa töökava koostamise võtab oma pääle stuudio juhataja Dr. V. Hion, millise tööga ta järgmiseks koosolekuks valmis loodab saada.
5. Informatsiooni ajalehile andma volitatakse õp. K. Ader.
6. Lepingute sõlmimiseks lektoritega kohustatakse õp. A. Sunne't väljatöötama lepingu kava.
7. Prof. G. Suitsu 50 a. juubelit otsustatakse austada tervitustelegrammi saatmisega.
8. Stuudio juhataja Dr. V. Hion teatab, et TDS. juhatus on kutsunud stuudio õpetajaiks veel järgmised isikud: 1. prof. G. Suits'u[37], 2. mag. Johannes Semper'i[38], 3. kirjanik Johannes Schüts'i[39], 4. Mag. August Anni[40], 5. dr. fil. Juhan Vasar'a[41].

Koosolek lõpeb kell 23.

Koosoleku juhataja: *Victor Hion*
Protokollija: *A. Kalamees.*

Nõukogu liikmed:
I. Lindenkampff.
Karl Ader
A. Sunne
Arno Niitof

Protokoll N 5.[42]

TDS-i stuudio
Õppenõukogu koosolek

---

[35] Algne nõue oli, et stuudiosse võetakse vastu keskharidusega inimesi. Sellele oli lisatud mööndus, et õppenõukogu võib teha erandeid. Hiljem sai studistide ebaühtlane haridustase õppetöös mingil määral takistuseks.

[36] Lehtedes ilmus kuulutus, kus oli ära toodud stuudiosse astumiseks vajalike dokumentide loetelu, Hioni aadress, kuhu dokumendid tuli saata, samuti õppemaksu suurus – 30 krooni poolaastas. (Postimees nr. 321, 24.11.1933, lk. 6) Lisaks ilmus uue teatrikooli teemal vaid mõnepäevaste vahedega mitmeid sõnumeid (Postimees 17.11.1933; Postimees 21.11.1933).

[37] Gustav Suits (1883–1956) – luuletaja ja kirjandusteadlane, Tartu Ülikooli professor. TDS-i stuudios õpetas maailma teatri ajalugu ja draamakirjandust.

[38] Johannes Semper (1892–1970) – kirjanik, tõlkija, kirjandus- ja teatrikriitik. Stuudios õpetamise ajal oli TÜ õppejõud, ajakirja Looming toimetaja ja Eesti PEN-klubi president. TDS-i stuudios õpetas stiiliõpetust.

[39] Johannes Schütz (1936. aastast Juhan Sütiste, 1899–1945) – luuletaja, näitekirjanik ja teatrikriitik. TDS-i stuudios õpetas teatriajalugu, lavapraktikat ja intonatsiooni. Protokollides esinevad nimekujud Schüts/Schütz on materjali eheduse säilitamiseks jäetud ühtlustamata.

[40] August Anni (1936. aastast Annist, 1899–1972) – folklorist, kirjandusteadlane, tõlkija ja luuletaja. TDS-i stuudios luges esteetikat, rahvaluulet ja eesti draama ajalugu. Samal ajal töötas TÜ õppejõuna ja oli aktiivselt tegev EKS-is, AKÜ-s, Akadeemilises Hõimuklubis, Veljestos jm. 1935 kaitses doktoritöö "Kalevipoeg eesti rahvaluules".

[41] Juhan Vasar (1905–1972) – ajaloolane, dr. phil. (1931). TÜ õppejõud, hiljem majandusajaloo professor. Stuudios luges valitud peatükke eesti ajaloost ja tüpoloogiast.

[42] Protokoll nr. 4 kajastab 22.11.1933 peetud koosolekut, kus osalesid V. Hion, A. Sunne, A. Niitof, A. Kalamees ja A. Türner. Päevakorras oli I semestri töökava ja kodukorra arutamine, õppetöö väljakuulutamine ja asjuri valimine.

29. novembril 1933 a.
Dr. Hioni korteris Veski 37, kell 21.

Koos: 1. Dr. V. Hion
2. prl. I. Lindenkampff.
3. hra A. Sunne
4. " A. Niitof
5. " K. Ader
6. " A. Türner[43]
7. " Alfred Meering (lavapraktika)
8. " A. Kalamees

Päevakord:
1. Uue lavapraktika lektori Afred Meering'u[44] ametisse kinnitamine.
2. I semestri töökavade kinnitamine.
3. Katsete kava.
4. Stuudio juhataja asemiku valimine.
5. Prof. G. Suits'ule tema 50 a. sünnipäeva puhul telegrammi saatmine.
6. Toetajate kogu ja kuratooriumi asutamine.
7. Jooksvaid küsimusi.

1. Stuudio juhataja teatab, et on palgatud uus lisaõpetaja lavapraktika alal – hra Alfred Meering. Paneb ette teda ametisse kinnitada, mis ka ühel häälel otsustatakse.

2. Stuudio juhataja arvab, et I semestri töökavade läbivaatamine oleks kõige kergem ja edukam siis, kui kokku tuleksid komisjoniks kõik vastava alaga seoses olevad õpetajad ja stuudio juhataja. Teeb vastava ettepaneku, mis ka õppenõukogu poolt vastu võetakse. Sellele vastavalt määratakse kindlaks järgmised komisjoni istungid.
a) Ansambl ja lavateooria 29. XI. 33. kell 23.
b) Lavapraktika 1. XII. 33. kell 16–17.
d) Kõnetehnika, hääleseade, kehatehnika 3. XII. 33. kell 9^{30}.
Kõik istungid peetakse Dr. V. Hioni korteris Veski 37.

3. Vastuvõtmise katsete kava ja aja esitab õp. K. Ader järgmiselt:
a) Jutlemised vastuvõetavatega
b) Teksti lugemine
c) Hääleproov
d) Õpilase vaba teem ettekandeks.
Kuna õppetöö algab 9. jaan. 1934, siis oleks otstarbekas katseid toimida 7. jaan., et õpilasi mitte koormata eraldi katsete ajaks Tartu sõiduga.
Samuti teeb õp. K. Ader ettepaneku, pikendada ülesandmise tähtaega 1. jaan. 1934.

Katsete kava ajus arvab hra A. Türner, et pole mõtet erilist suureulatuslist katsetamist ette võtta. Sellest poleks kindlasti mitte palju tulu ja viiks mõnegi kartlikuma õpilase segadusse. Lavapraktikaga isikuid poleks küll üldse mõtet eksamineerida.
Üksikute sõnavõttude pääle otsustatakse vastuvõtte kava asjus järgmist: tuleb soovitada igale sisseastuda soovijale vabatahtlikult midagi oma soovi ja äranägemise järele ette kanda.
Ka katsete aja ja ülesandmise tähtaja pikendamisega ollakse päri.

4. Stuudio juhataja asemiku kandidaatideks esitatakse A. Sunne ja K. Ader. Kuna K. Ader keeldub ja teisi kandidaate ei esitata, valitakse õp. A. Sunne ühel häälel stuudio juhataja asemikuks.

---

[43] TD Seltsi liige Artur Türner tegutses stuudio asjurina.
[44] Alfred Meering (1936. aastast Mering, 1903–1988) – näitleja ja lavastaja. Mering oli 1927. a. lõpetanud Draamastuudio teatrikooli, töötanud näitleja ja lavastajana Estonias, Ugalas, Vanemuises, hiljem Draamateatris.

5. Prof. G. Suitsule, tema 50 a. sünnipäeva puhul, tervitustelegrammi saatmine jääb stuudio juhataja hooleks.

6. Toetajate kogu asjus tahab A. Türner esineda ettepanekuga.
Arvatakse, et toetajate kogu loomine on seltsi juhatuse kompetentsi kuuluv küsimus.
Pääle läbirääkimisi otsustatakse siiski hra A. Türneri ettepanek ära kuulata.
Hra A. Türner toob ette järgmist: Paljud koolid, eestkätt Tartu kõrgem muusikakool, on loonud omale toetajate kogud, kes maksavad seltsi ehk asutuse ülespidamiseks harilikest liikmeist poole suurema liikmemaksu. Tartu Draamateatri seltsi juurde loodav stuudio vajab eestkätt praegu ja ka edaspidigi suuremat ainelist toetust ja sel põhjusel oleks tarvis luua meiegi seltsi juurde toetajate kogu.[45]
Tuleks koostada jõukamate isikute nimestu, need ükskord kokku kutsuda, kus neile siis seltsi ja stuudio eesmärke selgitatakse ja ettepanek tehakse astuda seltsi toetajate liikmeks. Nii võiks koondada seltsi ümber korraliku liigete hulga, kes oleks oma liikmemaksudega seltsile tema majanduslikus tegevuses toeks.
Ühtlasi teeb hra A. Türner ettepaneku, määrata toetajate liigete maksuks 2 (kaks) krooni aastas.
Õp. A. Niitof toob ka näitena Akadeemilise Helikunsti Seltsi, kes on samal printsiibil loonud toetajate kogu, kus iga toetaja liige on kohustunud igale oma seltsi kontserdile lunastama ühe pääsme. Nii ongi ilmnenud paljuil korril asjaolu, et kontserdist osavõtjaid on vähe, aga selts tuleb kontserdi majandusliku küljega alati puhtalt välja. Teeb ettepaneku võtta ka meil sellane moodus tarvitusele.
Sellele moodusele vaieldakse vastu väitega, et meie stuudio ei või oma õpilastega veel 1. aastal minna avalikke etendusi andma. Nii jääks pääsmed etendustele lunastamata ja toetajate kogu ei saaks kasulik olla.
Õp. A. Sunne arvab, et toetajate kogu loomine on hädavajalik. Seltsi eelarvet tuleks püüda täita toetustega. Samuti tuleks juhul, kui Tartu Draamateatri selts üürib Saksa teatri[46], koostada seltside, teatrite, ühingute, koolide jne. nimestu, kelledele siis tehtagu ettepanek üürida ettekanneteks Saksa teatri ruume meie seltsilt, päälegi kus Saksa teatrit saaks üürida vähemalt poole odavamalt, kui teisi teatreid. See moodus aitaks samuti seltsi eelarvet kergemini täita.
Stuudio juhataja Dr. V. Hion arvab, et tuleb asuda samuti ühekordsete toetuste hankimisele. See mõte kiidetakse samuti heaks.
Õp. A. Niitof märgib, et õpetajate kogu peaks samuti stuudio toetuseks ühe toetuspeo korraldama, kus siis õpetajad ettekannetega esinegu. See mõte leiab pooldamist.
Läbirääkimiste lõppedes teeb hra A. Türner järgmise esituse: stuudio õppenõukogu teeb Draamateatri seltsi juhatusele ettepaneku moodustada toetajate kogu, asuda kogu liigete hankimisele ja määrata toetaja liikme aastamaksuks 2 (kaks) krooni. Ettepanek võetakse ühel häälel vastu.

7. Otsustatakse kuulutada stuudio õppetöö algusest à 2 kr. kuulutus veel järgmistes lehtedes: 1. Ühes Pärnu lehes, 2. "Sakalas", 3. "Võru Teatajas", 4. "Põhja Kodus", 5. "Lõuna Eestis", 6. ühes Rakvere lehes ja 7. ühes Paide lehes.
Kuulutusega ühes tuleb saata ka teksti jaoks artikkel. Nende ülesannete täitjaks määratakse hra A. Türner.
Otsustatakse "Võitlusele" saata uus kuulutuse tekst kuulutuse mitteilmumise pärast.

Koosolek lõpeb kell 23. Juhataja: *V. Hion.*

Protokollija: A. Kalamees.
T. D. S. Juhatuse poolt kinnitatud 30. XI. 33.

Esimees: *Aino Suits.*
F. Karlson[47]
H. Visnapuu
Karl Ader
A. Pakosta[48]

---

[45] Toetajate kogu siiski ei loodud.
[46] Praegune Vanemuise väike maja.

Protokoll N 8.[49]

TDS-i
Teatrikunsti stuudio
Õppenõukogu koosolek
8. I. 34 kell 16
Dr. V. Hioni korteris Veski 37.

Koos:	1.	pr.	A. Suits
	2.	prl.	I. Lindenkampff
	3.	hra	A. Sunne
	4.	“	K. Ader
	5.	“	V. Hion
	6.	“	A. Kalamees

Päevakord:
1. Ajutise tunnikava koostamine.
2. Õppetöösse puutuvaid küsimusi.
3. Õpilaste vastuvõtmine.
4. Õppemaksu tasumise tähtajad.
5. Klaveri üürimise küsimus.
6. Võimlemisriietuse küsimus.
7. Krediidi määramine asjaajajale.
8. Jooksvaid küsimusi.

Stuudio teatriajaloo õppejõud Gustav Suits. EKLA fk, A-198:106

1. Ajutine tunnikava koostatakse esimese nädala jaoks. Pikemaajalise tunnikava koostamine jäetakse edaspidiseks, kuni selguvad ka õpilasile sobivad ajad.
A. Kalamees teeb ettepaneku põhimõtteliselt laupäeviti tunnid ära jätta. Kuid arvatakse siiski tarvilik olevat laupäeviti tunde pidada, kuna muidu mõned ained kuhjuks ühele päevale. Otsustatakse lubada laupäeviti tundide ümberpaigutamisi ette võtta, kui seda olukord nõuab.

2. Otsustatakse:
a) Klassiraamat muretseda ja iga tund sisse kanda.
b) Tunnid alata täistunniga ja lõpetada kolmveerandiga. Võimlemistunde lubatakse tarbekorral 5–10 minuti võrra lühendada.
c) Põhimõtteliselt nõus olla telefoni sisseseadmisega ja ta võimaluse korral üles panna lasta.
d) Iga õpilane peab muretsema omale näidendid, millised ühel eelmisel õppenõukogu koosolekul valitud ja hääks kiidetud.
e) Iga õpilane ostku kõnetehnika alal – Otto – Hääldamise õpetus.[50]
f) Iga õpilane peab igas õppeaines kõik tundides kuulatud loengud kodu korralikult vihku märkima.
g) Iga õpilane peab kehalise kasvatuse tunnis kandma kooli poolt määratud dressi. Kuni selle muretsemiseni võivad tunnid toimuda igal õpilasel olemasolevate riietega.

---

[47] Karl Ferdinand Karlson (1875–1941) – Tartu advokaat, kes tegutses aktiivselt mitmetes seltsides, kuuludes ka TDS-i juhatusse. Oli ka harrastuskirjanik ja Rahvuskirjanikkude Liidu eestvedaja, nõudes algajaile kirjanikele paremaid avaldamisvõimalusi jms. Osales mõnel stuudio õppenõukogu koosolekul seltsi juhatuse liikmena.

[48] August Pakosta (1897–1991) oli pangandustegelane, töötas sel ajal Tartu Linnapanga direktorina ja oli TDS-i juhatuse liige ja laekahoidja.

[49] Protokollid nr. 6 ja 7 kajastavad 6. ja 13. detsembri koosolekutel kõneldut. Teemaks on taas õppekava ja kodukorra arutamine, mõlemad võetakse vastu. Lisaks on päevakorras veel võimla küsimus ja ajalehtedes kuulutamine. Kuna paljud õpilaskandidaadid on käinud Vanemuises teateid pärimas, siis leitakse, et on vajalik veel kord Postimehes ja Vabas Sõnas avaldada kuulutus infoga stuudio kohta.

[50] Rudolf Engelberg (1896–1928). Hääldamise ja ilulugemise õpetus. I. / R. Engelbergi aineil koostanud Karl Otto. E. Vender. Tallinn, 1931 (Tallinn: Estotrükk). Olgu lisatud, et Karl Otto nime taga peitub lavastaja, näitleja ja teatripedagoog Kaarli Aluoja (1899–1975).

Dressi valik pannakse pääle keh. kasv. õpetajaile.
h) Peetakse tarvilikuks õpilasorganiseerimine. Seda teostada aga – hiljem. Koolis olgu tööajal alati 2 korrapidajat.

3. 7. jaanuaril 1934 a. peeti Saksa teatri-kooli-ruumes õpilaste vastuvõtmistutvustuskatsed. Iga õpilane oli kohustatud midagi omal vabal valikul ette kandma. Need kuulati ära ja selle tõttu otsustas tänane õppenõukogu järgmised stuudiosse astuda soovijad õpilaskandidaatideks stuudiosse vastu võtta:
1. Ader, Voldemar[51] – A. Kivikas – Miniatüür.
2. Kangro, Friedrich[52] – G. Suits – Pöörase laul
3. Kapaun, Peeter – Katkend rahvaluulest
4. Hindrikson, Linda –
5. Kelder, Agnes –
6. Laurits, Linda –
7. Mesi, Benita – M. Under – Puhastus.
8. Mällo, Osvald – E. Hiir – Hing hõiskab
9. Mürk, Jaan[53] – G. Suits – Nooruse unenägu.
10. Orgussaar, Maimu[54] – J. Semper – Anduvus
11. Pritsu, Adolf – Ridala – Luiged
12. Reinomägi, Maie – Laul – Brahmsi – Hällilaul
13. Rooma, Herman – J. Lattik – Katkine kruus
14. Ruubel, Paul[55] – Humoresk – Kuidas juut tuleb Eestisse põllumeheks
15. Sahk, Kaarel[56] – Es ole midagi tettä.
16. Sammul, Jaan[57] – F. Tuglas – Meri
17. Sats, Aleksander[58] – Kahekõne – Karjase kauplemine
18. Soomelt, Natalie – Pantomiim
19. Soover, Johannes – H. Visnapuu
20. Säärits, Ado[59] – H. Visnapuu – Viimase talve romaan
21. Tomson, Heinrich – Z. Krasinsky – Irydyon – katkend näid.
22. Veidenbaum, Ernst – Ühe venna karakter ühest näidendist.
Kõik teised sisseastuda soovijad peavad veel samal alusel midagi omal valikul ette kandma. Selleks ajaks määratakse 10. jaan. s. a. kell 2, kooli ruumid.

4. Õppemaks tuleks õpilastel tasuda kohe. Viivitustärminiteks määratakse:

1.	tärmin	15. jaan.	s. a.	–	10	krooni
2.	“	1. veebr.	“		“	“
3.	“	15. “	“		“	“

[51] Voldemar Ader (1907–1991) oli Karl Adra vend, hilisem Vanemuise ja Ugala näitleja.
[52] Friedrich (Rein) Kangro (1912–1944) oli pärast stuudio lõpetamist Vanemuise ja Kuressaare Teatri näitleja.
[53] Jaan Mürk (1908–1997) töötas stuudio lõpetamise järel Draamateatris näitlejana, hiljem ka direktorina, sõja järel näitleja ja lavastajana Eesti Rahvusteatris Schwarzenbekis ja Oldenburgis ning Sydney Eesti Teatris.
[54] Maimu Orgussaar (Martin) (1911–1975) töötas stuudio lõpetamise järel Draamateatris ja hiljem Nukuteatris näitlejana ning ETV-s režissööriabina.
[55] Paul Ruubel (1913–1970) töötas stuudio lõpetamise järel Draamateatris, Endlas, Vanemuises, Rakvere Teatris, Noorsooteatris, Ugalas ja Narva Teatris näitlejana, mängis mitmetes filmides. ENSV teeneline kunstnik 1959.
[56] Kaarel Sahk (1915–1994) töötas 1936–1944 Tallinna Töölisteatri majandusjuhina, seejärel aastakümneid Vanemuise direktori asetäitja ja tehnilise direktorina. ENSV teeneline kultuuritegelane 1975. Aastal 1996 asutati temanimeline preemia, mida antakse teatritehnilistele töötajatele.
[57] Jaan Sammul (1917–1983) töötas hilisematel aastatel Vanemuises, Noorsooteatris, Endlas ja Rakvere Teatris, mängis mitmes filmis. ENSV teeneline kunstnik 1965.
[58] Aleksander (Aleks) Sats (1914–1992) töötas Draamateatri, Vanemuise ja Ugala näitlejana, hiljem oli pikka aega Ugala peanäitejuht. ENSV teeneline kunstitegelane 1958, ENSV rahvakunstnik 1964.
[59] Ado (Aadu) Säärits (1908–1982) oli enne stuudiosse tulekut õppinud Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas, hiljem õppis veel Pallases ja Tartu Riiklikus Kunstiinstituudis. Mõnda aega tegutses vabakutselise kunstnikuna, seejärel töötas pikemat aega kirjandusteadlasena KKI-s.

5. Kuna õppetööks klaverit vaja on, siis otsustatakse selles asjas kontakti astuda IX algkooli[60] juhatajaga. Vahetalitajaks määratakse pr. A. Suits ja hra A. Niitof.

6. Õpilaste võimlemisriietuse suhtes jäädakse punkt 2. otsustatud olukorra juure.

7. Kooli asjaajajale määratakse kreediti hädalisteks ostudeks 10 krooni.

8. Jooksvate küsimuste all sõna ei võeta.

Koosolek lõpeb kell 18.

Juhataja: *V. Hion*
Protokollija: A. Kalamees.

Aino Suits
I. Lindenkampff.
Karl Ader
A. Sunne

Protokoll N 11.[61]

Õppenõukogu koosolek 6. IV. 34 kell 19, Veski 37–1.

Koos:	1.	pr.	A. Suits
	2.	prl.	I. Lindenkampff
	3.		V. Hion
	4.		K. Ader
	5.		A. Sunne
	6.		A. Niitoff
	7.		A. Kalamees.

Päevakord:
1. Õpetajate aruanne õppetööst
2. Kevadise töökava muutmine.
3. Katsete ja hindamise küsimused
4. Õppenõukogu esindaja valimine koolkonna juhatusse
5. Suviste ühistööde korraldamine
6. Kooli majanduslise järje parandamise võimalusi
7. Studistide iseloomi ja andeid
8. Õpilaste vastuvõtmine ja mahakustutamine
9. Jooksvaid küsimusi.

1. I. Lindenkampff ja A. Kalamees on töös rahuldavat edu saavutanud. On tunda õpilasis distsipliini, osavuse, vastupidavuse jne. arenemist märgata.
K. Ader on üldiselt tööga rahul, ainult kõnekoori harjutusiks on praegune ruum väike.
A. Suits on samuti tööga rahul, ebaloomulikkus hakkab kaduma ja on märgata loova töö algust. Ainult puudumine on segav.[62] Soovib, et püsiks hää kord ja paraneks puudumine.
A. Niitoff konstateerib rahulolu tööga.
Stuudio juhataja V. Hion tunnistab kokkuvõttes töö üldist rahulduvust, ollakse ainult mitterahul puudumistega; ansambli mõttes on samuti rahuldavaid tulemusi näha.

---

[60] Praegune Mart Reiniku Gümnaasium, mis asub Vanemuise väikese maja (tollase Saksa teatri) vastas.

[61] Protokollid nr. 9 ja 10 kajastavad koosolekuid 11.01. ja 01.02.1934. Taas võetakse vastu uusi õpilasi, neist hilisema teatritöö kaudu tuntumad: Leo Martin (1911–1973) – näitleja ja lavastaja, 1958–1973 Eesti Raadio peareżissöör, ENSV teeneline kunstitegelane 1962; Elvira (Eeva) Vahur (1905–1994) – Tartu Töölisteatri, Vanemuise ja Ugala näitleja; Arved Kansvei (Kalvo) (1910–1983) – Vanemuise ja Draamateatri direktor ning sõjaajaloolane, ENSV teeneline kultuuritegelane 1974.

[62] Sagedased tundidest puudumised olid paljude õpilaste jaoks paratamatus, kuna stuudio kõrvalt käidi tihtipeale ka tööl.

2. Ühenduses töökava muutmisega kerkib üles õpilasõhtu[63] korraldamise küsimus, mis oleks tarvilik tehtud töö tutvustamiseks seltskonnale. Selle ettepanekuga ühinetakse. Koos sellega tuleks ka kevadine töökava kohandada. Õpilasõhtu saaks peetud 10. mail ja eeskava koostatakse järgmiselt:

I.				II		III			
1.	10	min.	koorilaulu	35 min.	"Patseba"[64]	5.	10	min.	meesvõimlemist
2.	10	"	3 ilulugemist			6.	25	"	Demobil. perek.isa[65]
3.	10	"	kõnekoor			7.	10	"	tantsu

Õppekava otsustatakse jätta endiseks, ainult laup. hääleseade viiakse viimaseks tunniks.

3. Stuudio juhataja konstateerib, et õpilased on stuudios praegu õpilaskandidaadid ja varsi tuleb õpilasi hinnata, kes neist järgmiseks semestriks täisõpilasiks saavad. Sellest seisukohast on tarvis igat õpilast hinnata tema tulevase lavapraktika ja näitleja võimete kohta. Otsustatakse hinnata õpilasi järgmiselt: 1. Ainehinnang ja 2. Üldhinnang.

4. Koolkonna juhatusse valitakse õppenõukogu esindajaks A. Niitoff.

5–6–7. punktid jäävad aja hilisuse tõttu järgmise koosoleku arutada.

8. Vastu võetakse õpilaskandidaadiks:
Artur Pauska – A. Kitzberg – Karjase kauplemine.
Mahakustutatakse: Eino Ende[66].

9. Arutatakse õpilaste õppemaksu tasumise asja. Paljudel on see täiesti või osaliselt õiendamata. Otsustatakse see otsekohe sisse nõuda.

Juhataja: *Victor Hion*
Protokollija: A. Kalamees

Aino Suits
I. Lindenkampff
Arno Niitoff
A. Sunne
Karl Ader

(järgneb)

Tiina Saluvere

(1960)

Lõpetanud Tartu ülikooli eesti filoloogina 1985. aastal. Töötanud 1985–1989 Vanemuise teatris toimetajana, 1989. aastast tänaseni Kirjandusmuuseumi kultuuriloolises arhiivis toimetaja. 2007. aastast TÜ teatriteaduse doktorant. Uurimishuvide keskmes on eesti teatri ajalugu, eeskätt Nõukogude perioodi teatrilugu ja kultuuripoliitika.

[63] TDS-i juhatuse koosolekute protokollidest (EKLA, f. 187, m. 1: 3) võib lugeda, et õpilasõhtut lükati erinevatel põhjustel kahel korral edasi ja see toimus 31.05.1934 Saksa teatris. See oli stuudio esimene avalik esinemine. 3. juuni Päevalehes ilmus positiivne arvustus "Tartu Draamateatri Seltsi stuudio demonstratsiooniõhtu 31. mail" J. S.-i [Johannes Schütz] sulest. Arvustaja tõstis esile maitsekargust ja lihtsust ning avaldas lootust, et kasvamas on tugev ja kunstimaitseline näitetrupp.

[64] "Patseba Saaremaal", Aino Kallase ühevaatuseline näidend (1932).

[65] "Demobiliseeritud perekonnaisa", Hugo Raudsepa komöödia kolmes vaatuses (1923). Kõnealusel õpilasõhtul esitati sellest katkend, 1935. aastal etendati tervikuna stuudio õppeetendusena.

[66] Eino Ende (1903 – surmaaeg teadmata) oli juba enne stuudiosse astumist töötanud näitlejana Paul Pinna Rahvateatris, Estonias, Vanemuises ja Draamastuudio Teatri ringreisitrupis. Hilisema teatritegevuse kohta andmed puuduvad.